

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Farkas Lilla ügyvéd által képviselt I. rendű és a II. rendű felpereseknek a dr. Makai Gabriella ügyvéd által képviselt I. rendű és a II. rendű alperesek ellen személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása és jogkövetkezményeinek alkalmazása iránt a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság előtt 16.P.20.812/2007. számon megindult és a Debreceni Ítéltábla Pf.I.20.095/2010/6. számú jogerős ítéletével befejezett perében a felperesek által 75. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t:

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését - a perköltség és illeték viselésére is kiterjedően - hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és megállapítja: az I.r. alperes a II.r. alperessel kötött szerződés által létrehozott azon állapot fenntartásával, amelynek eredményeként a fenntartásában működő .. Általános Iskolában tanuló diákokat az ugyanabban az épületben, a II.r. alperes által működtetett .. Általános Iskolában tanuló diákoktól fizikailag elkülöníti, a saját iskolájában tanuló diákokat etnikai kisebbséghez való tartozásuk és vagyoni helyzetük alapján jogellenesen elkülöníti, amellyel megsérti az egyenlő bánásmód követelményét.

Kötelezi az I.r. alperest, hogy a jogsértést hagyja abba, és a további hasonló jogsértéstől eltiltja.

Kötelezi az I.r. alperest, hogy 15 napon belül írásban közölje a Magyar Távirati Irodával a Legfelsőbb Bíróság részítéletének a jogsértést megállapító, továbbá az I.r. alperest a jogsértés abbahagyására kötelező és a jogsértéstől eltiltó rendelkezését.

Az első fokú ítéletnek azt a rendelkezését, amellyel a felperes keresetét a jogsértést megelőző állapot helyreállítása tekintetében elutasította, hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Egyebekben a jogerős ítéletnek a felperesek meghaladó keresetét elutasító rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg egyetemlegesen a II.r. alperesnek 120.000 (Százhuszezer) első- és másodfokú, valamint 60.000 (Hatvanezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felperesek felülvizsgálati eljárási költségét 24.000 (Huszonnégyezer) forintban, az I.r. alperesét 60.000 (Hatvanezer) forintban állapítja meg.

Ez ellen a részítélet ellen jogorvoslatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

I.

A jogerős ítélet elutasította a felpereseknek a személyhez fűződő jog, ezen belül az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének megállapítása és szerződés érvénytelenségének megállapítása, valamint jogkövetkezmények alkalmazása iránt előterjesztett keresetét. Kötelezte a felpereseket, hogy 15 napon belül fizessenek meg az alpereseknek együttesen 250.000 forint elsőfokú és 125.000 forint másodfokú perköltséget.

A jogvita érdemi elbírálása szempontjából releváns tényállás szerint ..ban, 2003. szeptemberéig egy általános iskola, az I.r. alperes önkormányzat által fenntartott .. Általános Iskola (a továbbiakban: önkormányzati iskola) működött. Az alsó tagozatos tanulókat a felújított Jókai út 1-3. szám alatti központi épületben, a felső tagozatos tanulókat a Baross utca 2. szám alatti épületben oktatták. Két magánszemély és két gazdálkodó szervezet, alapfokú oktatás céljából, a 2001. szeptember 18-án kelt alapító okirattal hozta létre II.r. alperes alapítványt. Az I.r. alperes képviselő-testülete a 2002. március 12-én megtartott ülésén meghozott határozataiban döntött a II.r. alperes fenntartásában működő .. Általános Iskola (a továbbiakban: alapítványi iskola) működésének biztosítása céljából a Jókai utcai iskola épületegyüttes egy részének bérbeadásáról és a berendezési, felszerelési tárgyak átadásáról, valamint felhatalmazta a polgármestert a bérleti szerződés megkötésére, továbbá rendelkezett a Jókai utcai iskolaépületnek az önkormányzati és az alapítványi iskola közötti megosztásáról. Az alperesek között 2002. március 18-án bérleti szerződés jött létre, amellyel az I.r. alperes a tulajdonában álló .., Jókai u. 1-3. szám alatti általános iskola épületegyüttes 1744,13 m² alapterületű részét 2002. július 1-től

tíz év időtartamra, alapfokú iskola működtetése céljára bérbe adta a II.r. alperesnek. A felek megállapodása szerint az első két évre fizetendő 1.000.000 forint bérleti díj magában foglalja a rezsi (víz-, elektromos áram-, gázdíj) költségét is. A II.r. alperes - működési engedély alapján - 2003. augusztus 1-től működteti az alapítványi iskolát, ahol az oktatás tandíjköteles. Ettől az időponttól kezdődően az önkormányzati iskola tanulóinak oktatása az 1-3. évfolyamban a Jókai utcai épületben, míg a 4-8. évfolyamban a Baross utcai épületben folyik. A II.r. alperes az általa fenntartott alapítványi iskola működését a Magyar Államkincstár, az alapító és az I.r. alperes által nyújtott támogatásokból, valamint egyéb bevételekből biztosítja.

A közérdekű igényérvényesítés keretében személyiségvédelmi pert kezdeményező felperesek a 2007. július 23-án benyújtott keresetükben kérték megállapítani: az I.r alperes a település általános iskoláiban oktatott cigány etnikumhoz tartozó és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket a többiekől jogellenesen elkülöníti és hátrányosan megkülönbözteti, ezzel megsérti az egyenlő bánásmód követelményét. Módosított keresetükben kérték a jogellenes elkülönítést a napközi otthonos óvodában is megállapítani. Kérték az I.r. alperest a jogsértés abbahagyására kötelezni és a további jogsértéstől eltiltani, valamint az eredeti - 2002. augusztus 1-jét megelőzően fennállott - helyzet fokozatos helyreállítására, továbbá elégtétel adására és 1.000.000 forint közérdekű bírság megfizetésére kötelezni. Kérték annak megállapítását is, hogy az alperesek között létrejött bérleti szerződés semmis, ezért a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítását és a II.r. alperes annak túrésára kötelezését kérték.

A felperesek kereseti álláspontja szerint a látszólag vagyoni viszonyokat szabályozó bérleti szerződés alapvetően hatott ki az érintett gyermekcsoport közoktatási esélyegyenlőségére. Az I.r. alperes a fenntartásában működő iskolaépület megosztásával és bérbe adásával, valamint az osztályba besorolás igazgatói hatáskörének elvonásával az önkormányzati iskolában tanuló, túlnyomórészt cigány etnikumhoz tartozó és szinte kizárólag halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket az addig velük együtt tanuló többségi, illetve jobb módú, alapítványi iskolában oktatott gyermekektől a 2002/2003-as tanévtől - előbb osztály-, később iskolai szinten - etnikai hovatartozásuk, illetve társadalmi és vagyoni helyzetük alapján ugyanazon iskolaépületben fizikailag elkülöníti. Az elkülönítés nem a tanulók, illetve szüleik szabad választásán alapul, miután az önkormányzati iskolában tanuló gyermekek szüleinek túlnyomó része anyagi helyzete folytán a tandíj fizetésére nem képes. Az I.r. alperes az így elkülönített, önkormányzati iskolába járó gyermekeket a tárgyi feltételekben és minőségében alacsonyabb színvonalú oktatás biztosításával közvetlenül hátrányosan is

megkülönbözteti. A két iskola összehasonlítható helyzetét az I.r. alperesnek az alapítványi iskola tekintetében is megnyilvánuló „quasi” fenntartói magatartása (támogatás nyújtása, a képviselő-testület tájékoztatása az alapítványi iskola működéséről, az alapítvány kuratóriuma és a képviselő-testület tagjai tekintetében a személyi összefonódások) teremti meg. A felperesek álláspontja szerint a bérleti szerződés egyrészt a ..i Cigány Kisebbségi Önkormányzat (a továbbiakban: CKÖ) egyetértési jogának hiányában a Ptk. 215. § (1) és (3) bekezdése alapján, másrészt a Ptk. 75. § (3) bekezdése és 200. § (2) bekezdése alapján, a cigány etnikumhoz tartozó és szegény gyermekek személyiségi jogainak, ezen belül az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt érvénytelen. A bérleti szerződés ezen felül színlelt is, mert valójában közoktatási megállapodást leplez, amelyet az alpereseknek meg kellett volna kötniük, ezért a Ptk. 207. § (6) bekezdése alapján semmis.

Az alperesek a kereset elutasítását indítványozták. A szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kereset tekintetében vitatták a felperesek keresetösségi jogát. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértését vitatva azzal érveltek, hogy a két oktatási intézmény jogilag elkülönült, az I.r. alperes nem fenntartója a II.r. alperes iskolájának, ezáltal a két iskola nincs összehasonlítható helyzetben. A szülők a közoktatási törvényben biztosított választási lehetőségükkel élve íratják be a gyermeküket az adott iskolába, ahová minden jelentkező gyermek felvételre kerül. Azon túlmenően, hogy az iskolaépület megosztása és a bérleti szerződés megkötése nem volt jogsértő, elérték azt a célt, hogy ennek eredményeként megszűnt a településről a gyermekek elvándorlása.

Az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítélete ellen a felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság megállapította, hogy az első fokú ítéletnek a napközi otthonos óvodában a cigány etnikumhoz tartozó és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek egyenlő bánásmódhoz való jogának megsértése iránti keresetet elutasító rendelkezése fellebbezéssel nem volt támadott.

A jogerős ítélet indokolásának lényegi tartalma szerint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebk. tv.) 20. § (1) bekezdés c) pontja az érdek-
képviselési és társadalmi szervezeteket az egyenlő bánásmód megsértése miatt kizárólag személyiségi jogi per és munkaügyi per kezdeményezésére jogosítja fel, a személyhez fűződő jog megsértése miatt pedig a Ptk. 84. § (1) bekezdésben írt polgári jogi igények támaszthatók. Ezért a Ptk. 234. § (1) bekezdése alapján érvénytelen szerződés Ptk. 237. §-ban írt jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló kereset előterjesztésére - jogszabályi felhatalmazás hiányában - a felperesek nem jogosultak. A bérleti szerződés

érvénytelenségének megállapítása iránti kereset tekintetében a Pp. 3. § (1) bekezdése alapján vizsgálva a jogi érdekelttség meglétét a másodfokú bíróság megállapította, hogy a Ptk. 215. § (1) és (3) bekezdései alapján a harmadik személy jóváhagyásának hiánya miatt - tartalmilag - a szerződés létre nem jöttének megállapítását a felperesek a vitában való érdekelttség hiányában nem kérhetik. A másodfokú bíróság a szerződés megkötésének időpontjában hatályos Ptk. 207. § (5) bekezdése alapján a színlelt szerződés semmisségének megállapítására irányuló kereset tekintetében a felperesek keresetösségi jogát megállapítva kifejtette: a felperesek nem bizonyították azt az állításukat, hogy az alperesek valós szándéka közoktatási megállapodás megkötésére irányult és a bérleti szerződés színlelésével céljuk a felperesek által képviselt csoporthoz tartozó gyermekek érdekeinek a kijátszása volt. Az alapítványi iskolában a tandíjfizetési kötelezettség ténye kizárja a közoktatási megállapodás létrejöttét. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (Köotv.) 81. § (1) bekezdés e) pontjának rendelkezése szerint ugyanis a közoktatási megállapodás keretében az oktatás a tanulók számára ingyenessé válik. A bérleti szerződés szerinti célt támasztja ugyanakkor alá, hogy az I.r. alperes tulajdonában lévő iskolakomplexum megosztott és a bérleményt az I.r. alperes a II.r. alperes fenntartásában működő oktatási intézmény használatába ténylegesen átadta. Az pedig nem eredményezi a szerződés színlelttség címén való érvénytelenségét, hogy az I.r. alperes a szerződésben bérleti díjat kompenzáló kötelezettséget is vállalt és az alapítványi iskolának a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) 89. § (3) bekezdésben foglaltak alapján pénzügyi támogatást nyújt. Miután az akaratihibának a szerződés megkötésekor kell fennállnia, a 2008. július 3-ától hatályos Köotv. 95/C. § (4) bekezdésének rendelkezése a bérleti szerződés színlelttség miatti érvénytelenségének megállapíthatósága szempontjából közömbös.

A jogerős ítélet álláspontja szerint az alperesek között a bérleti szerződés megkötésével vagyoni jogviszony jött létre, melynek eredményeként az I.r. alperes épületrészeket és tárgyi eszközöket adott át a II.r. alperesnek. Az I.r. alperes kikötötte ugyan, hogy a bérbe adott épületrészben általános iskolának kell működni, az oktatásra és annak személyi körére vonatkozóan azonban a szerződés semmiféle rendelkezést nem tartalmazott. A bérleti szerződéssel a felperesek által képviselt csoport tagjai nincsenek elzárva az alapítványi iskolában folyó oktatás igénybevételétől. A jogellenes elkülönítés a tandíjfizetési kötelezettség miatt sem állapítható meg, miután az nem az I.r. alperes, hanem a II.r. alperes rendelkezése. Az egy épületben működő két oktatási intézmény jogilag önálló és más a fenntartójuk. Ennélfogva az önkormányzati iskolában tanulók nincsenek az alapítványi iskolában tanulókkal összehasonlítható helyzetben, ami a jogellenes elkülönítés Ebktv. 10. § (2) bekezdése szerinti törvényi tényállásának feltétele.

Ebből következően az Ebktv. 27. § (3) bekezdés a) pontja alapján az egyenlő bánásmód követelményének az oktatás és képzés területén történő megsértése sem állapítható meg. Így a két iskolában nyújtott oktatás színvonalának vizsgálata is szükségtelen. Ezért jogellenes elkülönítés hiányában az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének megállapítása iránti kereset alaptalan.

A jogerős ítélet ellen, eljárási és anyagi jogi jogszabálysértésre hivatkozással, a felperesek nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet, tartalmilag annak hatályon kívül helyezése és a harmadik személy jóváhagyásának hiánya miatt a szerződés semmisségének megállapítására irányuló igény kivételével a keresetüknek való helytadás érdekében. Indítványozták az Európai Bíróságnál az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését a 2000/43/EK számú, (ún. faji irányelv) jelen ügyben való közvetlen hatályosulásával összefüggő jogértelmezés szükségességét állítva. Álláspontjuk szerint a jelen esetben a jogellenes állapot fenntartásával megvalósuló jogsértésre tekintettel, attól függetlenül helye van az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, hogy a perben állított jogsértő állapot hazánkban az Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően alakult ki, amelyet az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata is alátámaszt.

A felperesek az eljárási jogszabálysértések körében kifogásolták, hogy a jogerős ítélet azon elfoglalt álláspontja miatt, mely szerint a két iskola összehasonlíthatósága csak intézményi egység és azonos fenntartó esetén valósulhat meg, a jogellenes elkülönítés és közvetlen hátrányos megkülönböztetés törvényi tényállási elemeire vonatkozó bizonyítékokat tévesen értékelte. Nem vonta a mérlegelés körébe az önkormányzati alapfeladat ellátását, mint az összehasonlíthatóság érdemi alapját és az I.r. alperes aktusaira vonatkozó bizonyítékokat. Az eljáró bíróságok a Pp. 206. §-át és 221. § (1) bekezdését megsértve mellőzték számos okirati bizonyítékaikat és a tanúvallomásokat, anélkül, hogy annak indokát adták volna. A bizonyítási teher szabályainak téves alkalmazásával és a jogellenes elkülönítés törvényi tényállásának téves értelmezésével kívánták meg az alperesek diszkriminatív célzatának és a védett tulajdonsággal rendelkező gyermekek oktatásból való kizártságának bizonyítását. A bérleti szerződés tartalmán kívül nem vonták az értékelés körébe az alperesi aktusok diszkriminatív hatását és a szerződés megkötésének különös körülményeit.

A felperesek érdemben kifejtett érvelése szerint az alperesek, illetve iskoláik között az intézményi és jogi elkülönültség nem áll fenn, elegendő mértékű az összefonódásuk ahhoz, hogy összehasonlíthatóak legyenek. A Köotv. 2008-tól hatályos 95/C. § (4) bekezdése értelmében pedig azáltal, hogy e rendelkezés alapján az alapítványi iskola írásbeli megállapodás hiányában is úgy tekintendő, mint amely részt vesz az önkormányzati alapfeladat

ellátásában, a két iskola összehasonlítható helyzete egyértelműen megállapítható. Tévesen állapította meg a jogerős ítélet a bérleti szerződés érvényességét. A tandíjfizetési kötelezettség ugyanis a közoktatási megállapodás megkötését még nem zárja ki. A perbeli körülmények ugyanakkor alátámasztják mindkét fél részéről a bérleti szerződés színlelését. Az I.r. alperes szándéknyilatkozata, a bérleti szerződés kikötése, a II.r. alperes iskolaigazgatójának, valamint kuratóriumi elnökének tanúvallomása alapján megállapítható, hogy mindvégig az önkormányzat helyi közoktatással kapcsolatos alapfeladat ellátójaként tekintettek a II.r. alperesre. Önmagában tehát az a körülmény, hogy mindkét iskola részt vesz az önkormányzat közoktatási alapfeladatainak ellátásában, az összehasonlítás alapját megteremti. A felperesek - az elsőfokú bíróság eltérő álláspontjával szemben - kérték annak megállapítását is, hogy a közérdekű keresetindítási joguk az Ebktv. 8. § p) és q) pontjai alapján a közérdekű keresettel érintett csoport tagjainak társadalmi származása és vagyoni helyzete alapján is fennáll.

Az alperesek a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérték, annak helyes indokai alapján. Hangsúlyozták, hogy a településen élő szülőknek választási lehetőségük van, hogy melyik iskolába írassák a gyermeküket, amellyel származási, vagyoni helyzetől függetlenül élnek is. Minden gyermek felvételt nyert a választott iskolába, a beiratkozással kapcsolatban jogorvoslati kérelem nem volt. Az I.r. alperes a bérbeadással az Ötv. 8. § (1) bekezdésében foglalt feladatának tett eleget, amikor bővítette a helyben igénybe vehető közszolgáltatások körét. Az eltelt idő alatt pedig beigazolódott, hogy az alapítványi iskola működésére a „hátrányos helyzetű településen” is igény van.

II.

A Legfelsőbb Bíróság a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. Az elsőfokú ítéletnek a napközi otthonos óvodában a jogellenes elkülönítés megállapítására és jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló keresetet elutasító, első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése a Pp. 271. § (1) bekezdés a) pontja alapján felülvizsgálattal nem volt támadható, míg a jogerős ítéletnek a harmadik személy jóváhagyásának hiánya miatt a szerződés létre nem jöttének megállapítása iránti keresetet elutasító rendelkezése felülvizsgálattal nem volt támadott.

A felperesek felülvizsgálati kérelme részben alapos az alábbiak szerint.

III.

A Legfelsőbb Bíróság a felperesek által indítványozott előzetes

döntéshozatali eljárás kezdeményezésére nem látott lehetőséget. Amint azt a Legfelsőbb Bíróság a Pfv.IV.20.936/2008/4. számú határozatában már kifejtette, az Európai Bíróság saját hatáskörét értelmezve az Ynos Kft. által Varga János ellen indított C-302/04. számú ügyben megállapította, hogy nincs hatásköre a közösségi jogszabály értelmezésére, ha a jogvita alapjául szolgáló tényállás a csatlakozást megelőző időben keletkezett. Miután a perbeli jogvita alapjául szolgáló tényállás, az alapítványi iskola működése az I.r. alperes tulajdonában álló iskolaépület elkülönített részében nem vitásan már az Európai Unióhoz való csatlakozásunk előtt is fennállott, az Európai Bíróságnak e jogvita elbírálása során felmerülő közösségi jogszabály értelmezésére nincs hatásköre. Ebből eredően a tagállami bíróság nem fordulhat az Európai Bírósághoz előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránt. (BH 2006/215.) Ettől független és az Európai Bíróság számára nem irányadó az Emberi Jogok Európai Egyezménye alapján érvényesített, egyéni sérelmek ügyében eljáró Emberi Jogok Európai Bírósága által folytatott joggyakorlat. Ezen túlmenően a perben nem merült fel a közösségi jog értelmezésének szükségessége, amelyre az Európai Közösséget létrehozó Szerződés (EK-Szerződés) 234. cikke értelmében az Európai Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás keretében hatáskörrel rendelkezik. Az ügy érdemi eldöntése, így az olyan kérdések megválaszolása, hogy a perben sérelmezett magatartás megalapozza-e az Irányelv 2. cikke szerinti tényállást, vagy a jelen körülmények között mentesülhetnek-e az alperesek a felelősség alól, illetve milyen intézkedésekre szükséges kötelezni az alpereseket ahhoz, hogy az Irányelv 15. cikkében szabályozott jogorvoslati jog érvényesüljön, nem az Európai Bíróság feladata. A jogvitában előterjeszthető igényekre, illetve a konkrét döntés meghozatalára irányuló kérdések megválaszolása az előzetes döntéshozatali eljárás keretében nem kérhető. A perbeli jogvita az Irányelv átültetésével megalkotott Ebktv. rendelkezései alapján érdemben elbírálnak volt (Ebktv. 65. § f) pont). Mindezekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság az Európai Bíróság megkeresését mellőzte.

IV.

Érdemben jogszabálysértés nélkül utasította el a jogerős ítélet az alperesek között létrejött bérleti szerződés semmisségének megállapítása és az érvénytelenség jogkövetkezményének alkalmazása iránti keresetet. Helytállóan állapította meg a jogerős ítélet, hogy a szerződésben félként részt nem vevő felpereseknek a perbeli legitimációja a Ptk. 234. §-a, valamint a Pp. 3. § (1) bekezdése alapján fennáll. A felperesek által megjelölt okból azonban a szerződés érvénytelenségét megállapítani nem lehetett. A felperesek kereseti álláspontja szerint a bérleti szerződés színlelt, mert az valójában közoktatási megállapodást leplez, ezért semmis. Erre tekintettel kérték a Ptk. 237. § (1) bekezdése alapján az

érvénytelen szerződés jogkövetkezményeinek levonását. A szerződés megkötésének időpontjában hatályos Ptk. 207. § (5) bekezdése szerint a színlelt szerződés semmis; ha pedig az más szerződést leplez, a szerződést a leplezett szerződés alapján kell megítélni. A perben nem volt vitás, hogy a felek valós szándéka, függetlenül az ügylet leplezett vagy írásban rögzített tartalmától, szerződés megkötésére irányult. Ezért szerződés színlelése, az, hogy valójában egyik szerződő fél sem akart szerződési nyilatkozatot tenni, a perben nem volt megállapítható. Színleltség okán tehát a perbeli szerződés még akkor sem semmis, ha a felek szerződéses akarata nem bérleti szerződés megkötésére irányult. Ezért az érvénytelenség jogkövetkezményeit önmagában azon az alapon, hogy a színlelt bérleti szerződés esetleg közoktatási megállapodást leplez, alkalmazni nem lehet. A Ptk. 207. § (5) bekezdéséből következően ugyanis, ha a színlelt szerződés más szerződést leplez, nincs helye az érvénytelenség jogkövetkezményei levonásának, hanem arra - amennyiben a leplezett szerződés is érvénytelen - az utóbbi szerződés keretében kerül sor. (BH 2010/148.) A felperesek még előadást sem tettek arra vonatkozóan, hogy a leplezett szerződés, a közoktatási megállapodás mely okból érvénytelen. Ezért a leplezett szerződés semmisségének a megállapítására és az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására, a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítására, a Ptk. 237. § (1) bekezdése alapján nem kerülhetett sor.

V.

1. A Legfelsőbb Bíróság az egyenlő bánásmód követelményének megsértése iránti kereset kapcsán a per adatai alapján a tényállást a következőkkel egészíti ki:

Az önkormányzati iskolában tanuló gyermekek túlnyomó többsége a cigány etnikumhoz tartozik és 61 %-a halmozottan hátrányos helyzetű. Az alapítványi iskolában a tanulók meghatározó része a többségi (nem cigány) etnikumhoz tartozik és 14 %-a halmozottan hátrányos helyzetű.

2. Az így kiegészített tényállás alapján a Legfelsőbb Bíróság a 2004. január 27-től hatályos Ebktv. 20. § (1) bekezdés c) pontja szerint közérdekű igényt érvényesítő felperesek jogorvoslati kérelme alapján azt vizsgálta, hogy a korábban tett intézkedések eredményeként a keresetlevél benyújtásakor és azóta is fennálló helyzet miatt az I.r. alperes terhére az igényérvényesítéssel érintett csoport tagjai tekintetében, valamely védett tulajdonságuk miatt, az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, ezáltal a személyhez fűződő jog megsértése megállapítható-e.

A Ptk. 76. §-ának az Ebktv. 37. §-ával módosított, 2004. január 27-től hatályos rendelkezése szerint a személyhez fűződő jog sérelmét jelenti - egyebek mellett - az egyenlő bánásmód követelményének

megsértése. E jogsértés tartalmi jegyeit, bizonyításának feltételeit és a jogsértés jogkövetkezményei alóli mentesülés lehetőségét az Ebktv. szabályozza.

3. Az Ebktv. 8. §-a szerint közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós vagy vélt tulajdonsága miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben levő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne. Az oktatási jogviszonyokban az Ebktv. 27. § (3) bekezdés b) pontja értelmében az egyenlő bánásmód követelményének megsértését jelenti különösen valamely személy vagy csoport olyan nevelésre, oktatásra való korlátozása, olyan nevelési, oktatási rendszer vagy intézmény létesítése, fenntartása, amelynek színvonala nem éri el a kiadott szakmai követelményekben meghatározottakat, illetve nem felel meg a szakmai szabályoknak, és mindezek következtében nem biztosítja a tanulmányok folytatásához, az állami vizsgák letételéhez szükséges, az általában elvárható felkészítés és felkészülés lehetőségét.

A fenti jogszabályi rendelkezések értelmében a közvetlen hátrányos megkülönböztetés az oktatási jogviszonyokban akkor valósul meg, ha a 8. §-ban megjelölt tulajdonságokkal rendelkező személyeket, vagy személyek csoportját védett tulajdonságaik miatt az oktatási intézményben a velük összehasonlítható helyzetben levő személyekhez vagy csoporthoz képest alacsonyabb színvonalú oktatás biztosításával kedvezőtlenebb bánásmódban részesítenek.

3.1. A kedvezőtlenebb bánásmódban való részesítés, ezáltal a közvetlen hátrányos megkülönböztetés megállapíthatóságának egyik elengedhetetlen feltétele a védett tulajdonsággal rendelkező személy vagy személyek csoportjának és más (védett tulajdonsággal nem rendelkező) személy vagy személyek csoportjának az összehasonlítható helyzete. E jogsértéssel összefüggésben nem osztotta a Legfelsőbb Bíróság az alapítványi és az önkormányzati iskolákban oktatott gyermekek összehasonlítható helyzetére vonatkozó felülvizsgálati álláspontot. A felperesek érvelése annak az álláspontjuknak az igazolására, hogy az összehasonlítható helyzet alapját mindkét iskolának az önkormányzati feladatellátásában való részvétele teremti meg, alapvetően két irányú volt.

3.2. A felperesek egyrészt állították, hogy a 2008. július 3-tól hatályos Köotv. 95/C. § (4) bekezdése értelmében az alperesek között fennálló jogviszonyt írásbeli megállapodás hiányában is olyannak kell tekinteni, mintha közoktatási megállapodást kötöttek volna. A Legfelsőbb bíróság megítélése szerint e jogértelmezés téves. A Köotv. 95/C. § (4) bekezdése csupán a (2) bekezdés alkalmazása körében rendelkezik arról, hogy az önkormányzati

feladatellátásban részt vevő iskolának kell tekinteni az iskolát akkor is, ha a helyi önkormányzat a nem állami, nem helyi önkormányzati fenntartó részére ad bármilyen, a fenntartói feladatok ellátását segítő támogatást. A Köotv. 95/C. § (2) bekezdésének rendelkezése a közoktatási feladatkörében eljáró oktatási hivatalt jogosítja fel az önkormányzati feladatellátásban részt vevő, kötelező felvételt biztosító általános iskola kijelölésére, amennyiben a településen vagy a település meghatározott részében nincs kötelező felvételt biztosító iskola vagy az iskolai körzethatár meghatározására vonatkozó rendelkezéseket nem tartották meg. A perben nem merült fel adat arra vonatkozóan és arra a felperesek sem hivatkoztak, hogy a településen vagy annak egy részén a kötelező felvételt biztosító iskola hiánya, illetve a körzethatárok nem megfelelő meghatározása miatt az oktatási hivatal az alapítványi iskolát az önkormányzati feladatellátásban részt vevő iskolaként jelölte volna ki.

3.3. A felperesek másik érvelése szerint az alperesek között az intézményi és jogi elkülönültség a sajátos körülmények miatt nem állapítható meg, vagyis az I.r. alperes, mintegy az alapítványi iskolának is a fenntartójaként tekinthető. A Legfelsőbb Bíróság tartalmilag egyetértett az eljárt bíróságokkal abban, hogy a felpereseknek ez az álláspontja nem osztható. Önmagában az, hogy az I.r. alperes az Ötv. 89. § (3) bekezdésében biztosított jogával élve a II.r. alperes által fenntartott alapítványi iskola működéséhez támogatást nyújt, illetve a felperesek állítása szerint az alapítványi iskola az I.r. alperes támogatása és az épület bérbeadása nélkül nem tudna működni, továbbá a II.r. alperes az alapítványi iskola működéséről a képviselő-testületi ülésen tájékoztatást nyújt, és a II.r. alperes kuratóriumának néhány tagja egyben az I.r. alperes képviselő-testületének is tagja, nem teszi megállapíthatóvá, hogy az alapítványi iskola mintegy az I.r. alperes fenntartásában működik, ezáltal a két iskolában oktatott gyermekek az oktatás színvonalának biztosítása szempontjából összehasonlítható helyzetben vannak.

A helyi önkormányzat I.r. alperes az Ötv. 9. § (1) bekezdése alapján, míg az alapítvány II.r. alperes a Ptk. 74/A. § (1) bekezdése alapján elkülönült, önálló jogalanyisággal rendelkező jogi személyek. Az alperesek által működtetett oktatási intézmények tekintetében a Köotv. 102. § (2) bekezdése egyértelműen rendelkezik a fenntartói irányítás tartalmi jogosítványairól. Eszerint - egyebek mellett - a fenntartó dönt a közoktatási intézmény létesítéséről, gazdálkodási jogköréről, átszervezéséről, megszüntetéséről; meghatározza a közoktatási intézmény költségvetését, a kérhető költségtérítés és tandíj megállapításának szabályait, a szociális alapon adható kedvezmények feltételeit; ellenőrzi a közoktatási intézmény gazdálkodását és működésének törvényességét, a szakmai munka eredményességét; megbízza a

közoktatási intézmény vezetőjét és gyakorolja felette a munkáltatói jogokat; jóváhagyja a közoktatási intézmény szervezeti és működési szabályzatát, valamint a pedagógiai programját és értékeli a pedagógiai programban meghatározott feladatok végrehajtását, továbbá a pedagógiai-szakmai munka eredményességét. E rendelkezések figyelembe vételével csak az adott fenntartó esetében vizsgálható, hogy a fenntartói jogosítványok gyakorlása során az oktatási intézményben az oktatás színvonala, illetve a tárgyi és személyi feltételek biztosítása tekintetében a Köotv. 4/A. § (1) és (2) bekezdéseiben foglaltaknak megfelelően, az egyenlő bánásmód követelményének betartása megtörtént-e. Ebből következően az oktatási jogviszonyokban a közvetlen hátrányos megkülönböztetés szempontjából az összehasonlítható helyzetet az azonos oktatási intézmény, illetve több oktatási intézmény esetében a fenntartó személyének azonossága tereti meg. Az alperesek csak a saját fenntartásukban működő oktatási intézményben rendelkeznek olyan jogosítványokkal, amelyek gyakorlása során a hátrányos megkülönböztetés kérdése felmerülhet. Mindebből következik, hogy az alapítványi iskolában az oktatás célját, módszerét, tárgyi és személyi feltételeit nem az I.r. alperes határozza meg.

3.4. Mindezek alapján, amint azt az elsőfokú bíróság is helytállóan megállapította, a két iskola tanulói az intézményekben nyújtott oktatás színvonala tekintetében, így a közvetlen hátrányos megkülönböztetés szempontjából nincsenek összehasonlítható helyzetben, mert eltérő a fenntartójuk. Összehasonlítható helyzet hiányában a közvetlen hátrányos megkülönböztetés törvényi tényállásának további feltételei, így az oktatás színvonalának vizsgálata már szükségtelen. Ezért érdemben jogszabálysértés nélkül utasította el a jogerős ítélet a közvetlen hátrányos megkülönböztetés megállapítására és jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló keresetet.

4. Alappal állították ugyanakkor a felperesek, hogy az önkormányzati iskolában oktatott és a közérdekű igényérvényesítéssel érintett gyermekek csoportjának jogellenes elkülönítése a perbeli esetben megvalósult.

Az Ebktv. 10. § (2) bekezdése szerint jogellenes elkülönítésnek minősül az a rendelkezés, amely a 8. §-ban meghatározott tulajdonságai alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától - anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné - elkülönít. Az Ebktv. 8. §-ában felsorolt védett tulajdonságok közé tartoznak - egyebek mellett - a nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozás /e) pont/, a társadalmi származás /p) pont/ és a vagyoni helyzet /q) pont/.

4.1. Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság az Ebktv. 20. § (1)

bekezdés c) pontja alapján fellépő felperesek közérdekű keresetindítási jogát a hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzet - tartalmilag az Ebktv. 8. § p) és q) pontjai - alapján nem fogadta el, a másodfokú bíróság pedig ebben a kérdésben nem foglalt állást, a felperesek felülvizsgálati kérelmükben indítványozták az Ebktv. 8. § p) és q) pontjai szerint is fennálló perindítási jogosultságuk megállapítását.

Az Ebktv. 20. § (1) bekezdés c) pontja alapján a társadalmi és érdek-képviselői szervezet a bíróság előtt személyiségi jogi pert - egyéb feltételek fennállása mellett - akkor kezdeményezhet, ha az egyenlő bánásmód megsértése vagy annak közvetlen veszélye olyan tulajdonságon alapult, amely az egyes ember személyiségének lényegi vonása. A társadalmi származás és a vagyoni helyzet egyfajta társadalmi meghatározottságot jelent, amelyben az egyén az őt körülvevő világhoz való viszonyát, az abban elfoglalt helyét és szerepét határozza meg. Az egyént determináló társadalmi viszonyok lényegileg befolyásolják a személyiséget, az egyén világról és önmagáról alkotott képét. Ezért a Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint az Ebktv. 20. § (1) bekezdésének alkalmazása szempontjából a társadalmi származás és a vagyoni helyzet az egyes ember személyiségének lényegi vonásának tekinthető. Így az Ebktv. 8. § p) és q) pontjai alapján védett tulajdonságokkal rendelkező személyek csoportja érdekében a társadalmi és érdek-képviselői szervezetet az Ebktv. 20. § (1) bekezdés c) pontja szerint a közérdekű igényérvényesítés joga általában megilleti. A per adatai nem vitatottan alátámasztották, hogy a felperesek keresete a cigány etnikai kisebbséghez tartozó és nehéz anyagi körülmények között élő (halmozottan hátrányos helyzetű) gyermekek nagyobb csoportját érinti. Ezért a felperesek az Ebktv. 8. § e) és q) pontjai alapján védett tulajdonsággal rendelkező személyek csoportja érdekében élhettek a közérdekű keresetindítás jogával. A keresettel érintett csoport tagjainak azonban a társadalmi származására utaló konkrét adat - amely függetlenül attól, hogy rendszerint az összefüggés kimutatható, de az Ebktv. 8. § a)-t) pontjainak alkalmazása szempontjából azonosnak nem tekinthető a nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozással és a vagyoni helyzettel - a perben nem merült fel. Ezért a Legfelsőbb Bíróság az adott esetben az Ebktv. 8. § e) és q) pontjai alapján látta vizsgálhatónak a jogellenes elkülönítés törvényi tényállásának feltételeit.

4.2. A per adatai alapján tényként volt megállapítható, hogy az I.r. alperes a tulajdonát képező Jókai utcai iskolaépület egy részét a II.r. alperesnek polgári jogi szerződéssel bérbe adta, majd a II.r. alperes által létrehozott alapítványi iskola a korábban egy egységnek minősülő iskolaépület fizikailag elkülönített részében - ténylegesen - a 2003/2004-es tanévtől kezdődően a működését megkezdte. Ennek eredményeként létrejött egy olyan állapot, amelyben az önkormányzati iskolában oktatott,

többségében a cigány etnikumhoz tartozó és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeket a tőlük szükségképpen elzárt alapítványi iskolában tanuló (túlnyomó részt ilyen tulajdonságokkal nem rendelkező) gyermektől, egy épületen belül fizikailag elkülönítették, és ez az állapot a mai napig is fennáll. A fizikai elkülönítés attól függetlenül megállapítható, hogy az egyes iskolák használatában álló épületrészek között az ajtót zárva vagy nyitva tartják. A jogellenes elkülönítés törvényi tényállásának megvalósulása szempontjából a két iskola tanulóinak összehasonlítható helyzetét az I.r. alperesnek a Jókai utcai épületegyüttesen fennálló tulajdonjoga teremti meg. Az I.r. alperes a Ptk. 112. § (1) bekezdésében és az Ötv. 1. § (6) bekezdés b) pontjában, valamint 80. § (1) bekezdésben biztosított jogosultságainál fogva tulajdonosként rendelkezett arról, hogy az addig kizárólag az önkormányzati iskola elhelyezését szolgáló épületegyüttes egy részét általános iskola működtetése céljából a II.r. alperesnek bérbe adja. Függetlenül e rendelkezés formális jogszerűségétől és az I.r. alperes szerződéssel elérni kívánt céljától vagy szándékától, a bérbeadás eredményeként létrejött objektíve jogsértő állapot fenntartásáért az I.r. alperes felel. Az Ebktv. 7. § (2) bekezdése értelmében ugyanis valamely állapot fenntartásában megnyilvánuló magatartás is az Ebktv. 10. § (2) bekezdésében megkívánt rendelkezésnek minősül.

4.3. A felperesek az Ebktv. 19. § (1) bekezdése alapján kellően valószínűsítették azt, hogy az önkormányzati iskolában oktatott gyermekek túlnyomó többsége rendelkezett a 8. § e) és q) pontjaiban meghatározott tulajdonságokkal /b) pont/, és miután a jogellenes elkülönítés önmagában hátrányt jelent, annak valószínűsítése ugyancsak elfogadható /a) pont/. Az Ebktv. 19. § (2) bekezdése alapján az I.r. alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem álltak fenn /a) pont/, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani /b) pont/. Az Ebktv. 7. § (3) bekezdése az etnikai kisebbséghez való tartozás miatti jogellenes elkülönítés esetén a 7. § (2) bekezdése szerinti általános kimentés lehetőségét kizárja, az Ebktv. 10. § (2) bekezdése ugyanis csak abban az esetben nem minősíti az elkülönítést jogszerűtlennek, ha azt törvény kifejezetten megengedi. Az I.r. alperes az így meghatározott bizonyítási kötelezettségének nem tett eleget. Az a védekezése, amely szerint a Köotv. 13. § (1) bekezdése alapján a szülőt megilleti az oktatási intézmény szabad megválasztásának joga, illetve a gyermeknek és a szülőnek joga az is, hogy nem állami, nem önkormányzati oktatási intézményt válasszon (Köotv. 10. § (3) bek. d) pont, 13. § (2) bek.), továbbá a településen minden gyermek felvételt nyert abba az iskolába, amelyikbe jelentkezett, illetve a bérbeadásról tulajdonosként rendelkezhetett, annak igazolására, hogy az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta

vagy nem volt köteles megtartani nem fogadható el. A Köotv. hivatkozott rendelkezései és a tulajdonost megillető rendelkezési jogosultság az Ebktv. 10. § (2) bekezdése szerint kimentési lehetőséget biztosító, törvény kifejezett megengedő rendelkezéseként sem értékelhető. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az elkülönítés alapjául szolgáló védett tulajdonsággal rendelkező gyermekek szülei nincsenek anyagilag abban a helyzetben, hogy az iskola szabad megválasztásának jogával éljenek és a tandíjfizetési kötelezettséget vállalva gyermeküket az alapítványi iskolába írassák. Mindezek alapján jogszabályt sértve utasította el a jogerős ítélet a jogellenes elkülönítéssel megvalósult egyenlő bánásmód követelménye megsértésének megállapítására irányuló keresetet.

4.4. A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az I.r. alperes a II.r. alperessel kötött szerződés által létrehozott azon állapot fenntartásával, amelynek eredményeként a fenntartásában működő önkormányzati iskolában tanuló diákokat az ugyanabban az épületben, a II.r. alperes által működtetett alapítványi iskolában tanuló diákoktól fizikailag elkülöníti, a saját iskolájában tanuló diákokat etnikai kisebbséghez való tartozásuk és vagyoni helyzetük alapján jogellenesen elkülöníti. Ezzel a Ptk. 76. §-a alapján megsérti az egyenlő bánásmód követelményét.

5. A Ptk. 84. § (1) bekezdése alapján a sérelmet szenvedett fél - az eset körülményeihez képest - követelheti az objektív szankciók alkalmazását. Ezért a Legfelsőbb Bíróság a jogsértés megtörténtét a Ptk. 84. § (1) bekezdés a) pontja alapján megállapította, valamint a b) pont alapján az I.r. alperest a jogsértés abbahagyására kötelezte és a további jogsértéstől eltiltotta. A Ptk. 84. § (1) bekezdés b) pontja alapján alanyi jogon igényelhető, általános jellegű, objektív szankció azonban az adott esetben közvetlen végrehajtás alapjául nem szolgálhat. Amint azt a Legfelsőbb Bíróság a már korábban meghozott határozatában kifejtette, amennyiben a jogsértés eredményeként előállt jogsértő állapot a jövőben is fennmarad, az eltiltáson és abbahagyásra kötelezésen túlmenően a Ptk. 84. § (1) bekezdés d) pontja szerint követelhető a sérelmes helyzet megszüntetése is. A sérelmes helyzet megszüntetése iránt előterjesztett kereset minősül olyan konkrét marasztalásra irányuló keresetnek, amely alapján meghozott és a jogsértés megszüntetésének módját egyértelműen meghatározó ítéleti rendelkezés a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 13. §-a szerint végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgálhat. Önmagában az, hogy a bíróság a jogsértőt a kereseti kérelem alapján a további jogsértéstől eltiltja, vagy konkrét rendelkezés nélkül kötelezi a jogsértés abbahagyására, ha az eset körülményeihez képest a jogsértés mibenlétéből más nem következik, általában nem végrehajtható marasztalást tartalmazó rendelkezés.

(Pfv.IV.21.568/2010/5.)

A Ptk. 84. § (1) bekezdés c) pontja alapján a Legfelsőbb Bíróság az I.r. alperest a részítéletnek a Magyar Távirati Irodával való közlésével kötelezte elégtétel adására. Köztudomású, hogy a perben sérelmezett állapot széleskörű sajtónyilvánosságot kapott. Attól függetlenül, hogy ebben az I.r. alperesnek volt-e szerepe, miután az I.r. alperes volt az, akinek az intézkedése nyomán az országos nyilvánosságot kapott jogsértő állapot kialakult, az elégtétel adásához abban a körben, amelyben a jogsértés ismertté vált, indokolt volt az országos sajtónyilvánosság biztosítása.

A felperesek indítványára a hatályos Ptk. 84. § (2) bekezdésében még fenntartott, de a polgári jogtól idegen és más jogterületen már elvetett közérdekű célra fordítható bírság kiszabása ugyanakkor indokolatlan volt. Függetlenül a jogintézmény céljától, a jogsértés tárgyi súlyától és a jogsértő vétkességétől, a közérdekű bírság kiszabását, amely az I.r. alperes közfeladatainak ellátását is veszélyeztetné, az eset körülményei nem tették szükségessé.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezését - a perköltség és illeték viselésére is kiterjedően - a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, a Pp. 253. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a Pp. 213. § (2) bekezdése alapján részítélettel a jogsértést megállapította, valamint az I.r. alperest a jogsértés abbahagyására kötelezte, a további jogsértéstől eltiltotta és elégtétel adására kötelezte. Egyebekben a jogerős ítéletnek a szerződés érvénytelenségének, továbbá a közvetlen hátrányos megkülönböztetés megállapítására és jogkövetkezmények alkalmazására irányuló keresetet elutasító, valamint az I.r. alperesnek a közérdekű bírság megfizetésére kötelezés iránt előterjesztett indítványt mellőző rendelkezését a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A II.r. alperes a vele szemben előterjesztett kereset tekintetében pernyertes lett, ezért a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felpereseket a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdése alapján megállapított, ügyvédi munkadíjból álló első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére. Észlelte ugyanakkor a Legfelsőbb Bíróság, hogy a részítélet kihirdetése során, felolvasásból eredő tévesztés miatt, csak a felülvizsgálati eljárási költség került kihirdetésre, szemben az írásba foglalt kisítéletben foglaltakkal, amelyben a felperesek által a II.r. alperesnek fizetendő első- és másodfokú perköltség összege is szerepelt.

VI.

A jogerős ítéletnek a megállapított jogsértéssel összefüggésben

előterjesztett további keresetet elutasító rendelkezése az alábbiak szerint nem volt felülvizsgálható. A Ptk. 84. § (1) bekezdés d) pontja szerint, akit személyhez fűződő jogában megsértenek, az eset körülményeihez képest követelheti - egyebek mellett - a sérelmes helyzet megszüntetését, vagy a jogsértést megelőző állapot helyreállítását a jogsértő részéről vagy költségén. A felperesek keresetükben a Ptk. 84. § (1) bekezdés d) pontja alapján az I.r. alperesnek a 2002. augusztus 1-jét megelőzően fennállott, eredeti helyzet „fokozatos” helyreállítására kötelezését kérték. E kereseti kérelem a Pp. 121. § (1) bekezdés e) pontjában foglaltaknak nem felel meg, mert nem tartalmaz a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet, így az az elbírálásra alkalmatlan. A kereseti kérelemnek megfelelő marasztalás esetén az ítélet a végrehajtásra sem lenne alkalmas. Az elsőfokú bíróság elfoglalt jogi álláspontjánál fogva nem követelte meg a felperesektől, hogy a sérelmes helyzet megszüntetésének vagy a jogsértést megelőző állapot helyreállításának konkrét, végrehajtható módját meghatározzák, egyértelmű és határozott kereseti kérelmet terjesszenek elő. Ezért a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet ebben a körben a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az első fokú ítéletnek azt a rendelkezését, amellyel a felperes keresetét a jogsértést megelőző állapot helyreállítása tekintetében elutasította, a Pp. 252. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Legfelsőbb Bíróság a felperesek és az I.r. alperes felülvizsgálati eljárási költségét a Pp. 275. § (5) bekezdés alapján csupán megállapította, amelynek viseléséről az elsőfokú bíróság dönt.

VII.

Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak fel kell hívnia a felpereseket, hogy a Pp. 121. § (1) bekezdés e) pontjának megfelelően, az I.r. alperes terhére megállapított jogsértéssel összefüggésben, egyértelmű és határozott keresetet terjesszenek elő, amely végrehajtható módon teszi lehetővé a sérelmes helyzet megszüntetését, illetve a jogsértést megelőző állapot helyreállítását. Ennek során figyelemmel kell lenni arra, hogy a megállapított jogsértés a védett tulajdonsággal rendelkező gyermekek egy épületben történő fizikai elkülönítésével valósult meg. Ezért nyilvánvaló, hogy a kereseti kérelem is csak a jogsértő helyzet megszüntetésének a megállapított jogsértéssel összefüggő és a személyiségi jogi perben érvényesíthető - a polgári perben eljáró bíróság hatáskörét meg nem haladó - módjára irányulhat. Ettől függetlenül a felek nincsenek elzárva attól, hogy a sérelmes helyzet megszüntetésének konkrét módjában és reálisan teljesíthető feltételeiben megegyezzenek. Amennyiben a jogsértő állapot megszüntetésére mindkét fél számára elfogadható és a gyermekek

érdekeit nem veszélyeztető megoldás nem található, végső soron meg kell szüntetni az alapítványi iskolának az I.r. alperes tulajdonában lévő Jókai utcai épületben való elhelyezését, helyreállítva ezáltal a jogsértést megelőző állapotot.

Budapest, 2011. június 29.

Dr. Mészáros Mátyás sk. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna sk. előadó bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin sk.

Vné

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő